

В.О. Козуб, канд. екон. наук, доц. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

С.В. Бестужева, канд. екон. наук, доц. (*ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Харків*)

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ УКРАЇНИ: МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ

В умовах посилення глобалізації світової економіки, що супроводжується підвищенням рівня міжнародної конкуренції на цільових ринках, загостренням політичного та економічного тиску на країни світу постає необхідність використання додаткових джерел фінансування національних економік. В якості таких джерел виступає залучення іноземних коштів у формі інвестицій та кредитів.

Зважаючи на актуальність питань формування та управління державним боргом, очевидно, що ці процеси є об'єктом уваги науковців. Так, проблемами ефективного управління державним боргом країни займаються такі вітчизняні та закордонні вчені як Ю. Акчуріна, С. Краснов, Л. Лондар, С. Юрій, В. Стоян, М. Мац., Н. Климаш, К. Багацька, Н. Дем'яненко, І. Федорович, В. Шевчук та інші. Проте існують значні розбіжності підходів до вимірювання боргового навантаження і платоспроможності країни та оцінювання критичності обсягів зовнішніх державних запозичень. Отже, залишається актуальним визначення проблеми управління зовнішнім боргом України та обґрунтування заходів щодо її вдосконалення.

Під зовнішнім боргом країни будемо розуміти суму непогашених боргових зобов'язань перед іноземними кредиторами та нарахованих на них відсотків, оформлених відповідно до чинного законодавства та міждержавних угод. В сучасних умовах держави вирішують питання відносно заборгованості за допомогою: визнання дефолту, коли країна відмовляється від сплати боргів; часткового списання зобов'язань, коли країні-боржнику тимчасово забороняється приймати участь у процесах обміну на міжнародному ринку капіталів; реструктуризації, яка допомагає переформувати борги [1, с. 63].

Проведений авторами аналіз сучасної стратегії управління зовнішнім боргом України свідчить про її низьку ефективність через концентрацію на сфері державного запозичення, спрямування залучених коштів не на стратегічно важливі галузі економіки, через що збільшується дефіцит державного бюджету та формується необхідність отримання нових запозичень [2, с. 203]. Для вдосконалення зазначеної стратегії доцільно запровадити наступні заходи (рис. 1).

Рисунок 1 – Заходи щодо вдосконалення системи управління зовнішньою заборгованістю України

Джерело: розроблено авторами.

Хронічний дефіцит, що спостерігається в Україні з 2003 р. вимагає брати іноземні запозичення, щоб покрити існуючі витрати. Головними проблемами управління зовнішнім боргом України за результатами проведеного авторами аналізу є:

відновлення стану держави як справного платника. Країна повинна уважно стежити за термінами сплати. Настання дефолту за окремими частками зобов'язань може тимчасово перекрити доступ до міжнародних фінансових ринків;

переспрямування коштів, що отримані від МВФ, на інвестування нових проєктів та підтримання власного виробництва. Забезпечення перспективних галузей економіки достатнім обсягом фінансування дозволить підтримати внутрішній економічний стан держави.

Задля покращення економічної ситуації в країні та зменшення ступеню її залежності від зовнішніх запозичень необхідно збалансувати державний бюджет. Перспективним кроком уряду у цьому напрямі може стати пропозиція кредиторам негайно виплачувати окремі суми боргу. Дана практика дозволить державі показати себе як справного платника та залучати більше позик від приватних кредиторів та комерційних фінансових установ інших держав. Ще одним кроком для покращення економічного стану держави є зміцнення стосунків з іншими країнами та їх фінансовими установами, що забезпечить стимулювання потоку іноземних інвестицій, відновлення стану економіки та збільшення надходжень до державного бюджету.

Урегулювання політичної ситуації також позитивно вплине на інвестиційний стан України та дозволить зменшити обсяги державних закупівель і трансфертів, стимулювати національне виробництво, розробку та реалізацію національних проєктів.

Отже, ефективна система управління зовнішньою заборгованістю базується на збалансуванні державного бюджету та контролі обсягів експорту капіталу.

Інформаційні джерела:

1. Бюджетна система. Навч. посіб. /Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін.; за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 296 с.

2. Д'яконова І.І. Міжнародні фінанси: Навч. посіб. / І.І. Д'яконова, М.І. Макаренко, Ф.О. Журавка та ін. – К.: ЦУЛ, 2012. – 548 с.